

Psychologie učení

Reflexe v učení a zkušenostní učení

Vyučování a učení

- *Při vyučování - vycházet z poznání procesu učení*
- Učení jako přirozená činnost
- Získávání zkušenosti (vliv zrání)
- Změna v chování
- Učení: záměrné a bezděčné. Řízené učení.

Dvě nejužívanější teorie učení

- Behavioristická teorie učení:

chování je odezvou na podnět. Posilování (zpevňování – operantní podmiňování Skinnera)

- Kognitivní teorie:

záleží na restrukturalizaci – reorganizaci vnitřního světa (tj., jak je učivo zpracováno, jak „zapadne“ do připravené kognitivní struktury, zkušeností). Jedinec je aktivní (konstruktivismus)

Druhy učení (podle procesů, které se při učení účastní)

- **habituace** - navykání si na okolní jevy
- **podmiňování** (nervové spoje - návyky), **operantní podmiňování** (zpevnění - návyky),
- **senzomotorické učení** (opakování – mechanické stereotypy, snižuje stav nejistoty – učení se dovednostem),
- **verbální učení** (paměť – učení se textům, informacím), **pojmové učení**- učení poznatkům - osvojování znalostí (logické, využití myšlenkových operací a porozumění jevu – např. třídění, rozlišení), nebo: učení intelektových činností
- **zkušenostně-reflektivní učení** (nové pohledy, postoje, nová porozumění)
- **řešením problémů** (strategie, využívání zpětné vazby – např. hrát karty)
- **sociální učení** - učení sociální komunikaci, interakci a percepce, osvojují se sociální dovednosti, formují motivy a charakter. Ve stručnosti lze definovat jako: "učení žít mezi lidmi"

Výsledky učení vědomosti, dovednosti, návyky

Podmínky učení

- **vnější** (učební látka, prostředí, učitel, sociální skupina, situace...)
- **vnitřní**: (vlastnosti žáka – intelektové funkce, sebepojetí, volní vlastnosti, návyky,...
motivace, věk, pohlaví, předchozí zkušenosti, zdraví...)

Vyučování a učení

Vyučování je záměrné a systematické působení učitele na žáka. Vytváří podmínky pro učení.

Psychosociální proces.

Efektivní vyučování:

- aktivita (příčinění se)
- konstrukce (konstrukce reality)
- kumulace (postupnost učení)
- autoregulace (žák ví, co potřebuje, odpovědnost žáka)
- zacílenost učení (představa o cíli)
- situovanost učení (využití kontextu)
- individualizace vyučování

Konstruktivismus a vyučování/učení

- *Zaměření na žáka* (motivace, aktivizace)
- *Využití kontextu* (sociální aktivita, týmy, čas, metody ...)
- *Role žáka*: odpovědnost za vlastní učení, autoregulace...
- *Role učitele*: facilitátor, průvodce, ...

Cíle konstruktivistické výuky: odůvodňování, kritické myšlení, řešení problémů, obnovování – porozumění – využití znalostí, kognitivní flexibilita, reflexe, sdílení zkušeností....

Teze konstruktivistického vyučování

- přejít od vyučování k podpoře samostatného učení se
- zaměřit se na procesy – komunikace, dialog, argumentace...
- nevyžadovat pamatování si, ale porozumění, vysvětlení postojů, závěrů...
- podporovat atmosféru otevřenosti
- ptát se na užitečnost/použitelnost

Zkušenost a reflexe v procesu učení

John Dewey (pragmatismus)

- Vyučovací proces není předávání systematicky uspořádaných vědomostí, ale rozvíjení dětské zkušenosti.
- Dítě má získávat vlastní aktivitou zkušenosti, tato činnost ho výrazně motivuje, vzbuzuje zájem a vyvolává problémy.
- **Učení se v činnostech**

David A. Kolb

Zážitková pedagogika

Zkušenost (zážitek) – a jeho reflexe (zkušenostní učení)

Definice reflexe

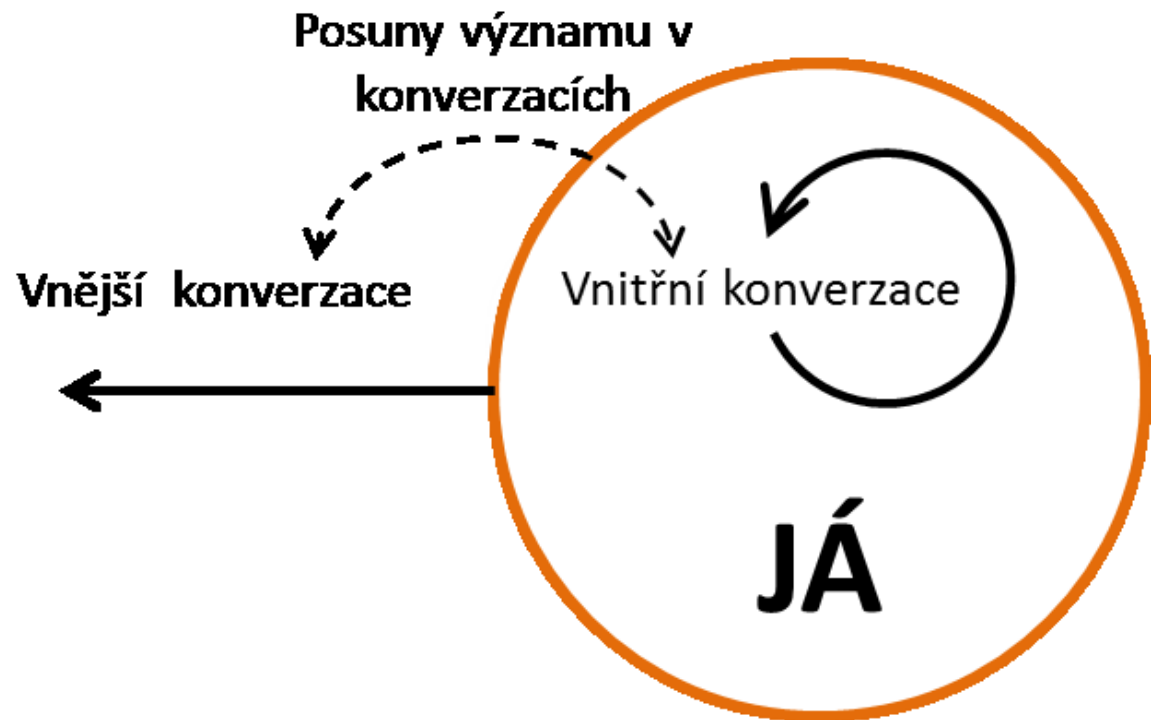
- Reflexe je: „proces vytváření a vyjasňování významu zážitku (přítomného nebo minulého) ve svých vlastních pojmech“ (Boyd, Fales in Sugerman, 2000, str. 2).
- Reflexe je „ohlédnutí se zpět přes to, co se stalo, tak aby byla extrahována síť významů, která je základním kapitálem inteligentního jednání pro další zkušenosti“ (Dewey, 1938, s. 110).
- **Reflexe ~ Sebereflexe?**
- „**Kritická reflexe** zahrnuje kritiku předpokladů našich přesvědčení, které si budujeme“. (Mezirow, 1990)
- **Sebeuvědoměním** rozumíme vědomé zaměření pozornosti na svůj vnitřní svět, tady a teď.

Reflexe a učení...

- Při reflexi dochází k tvorbě nových či revidování starých **významů** určité zkušenosti, a to se označuje jako proces učení (Mezirow, 1991).
- Charakteristiky reflexe:
 - Hloubka reflexe
 - Individuální reflexe: vnitřní a vnější dialog
 - Interpersonální změna významu (konverzace, reflexe ve skupině)
 - Zaměření na minulost, přítomnost, budoucnost

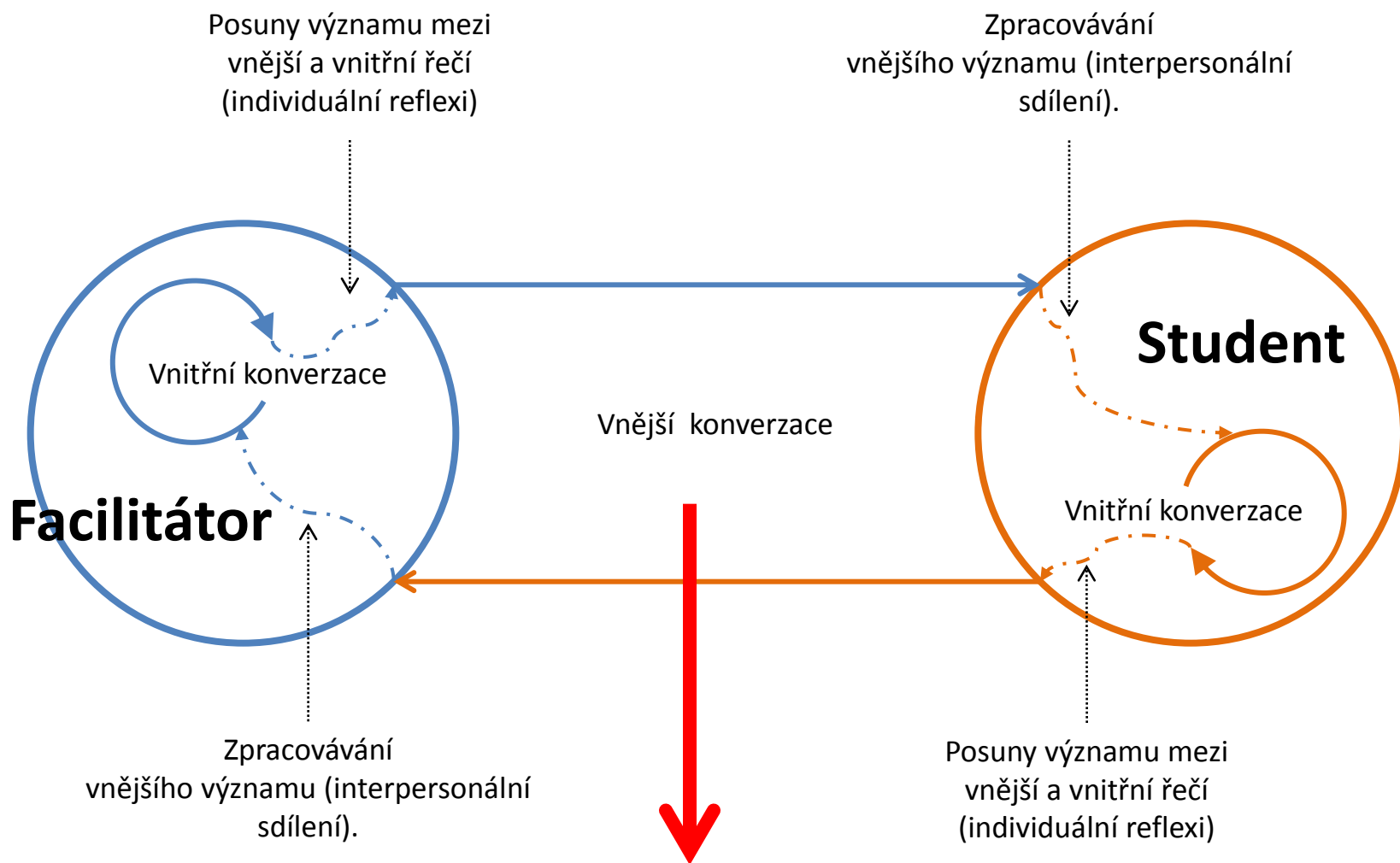
Individuální reflexe

Vnitřní ~ vnější dialog (H. Nehyba)

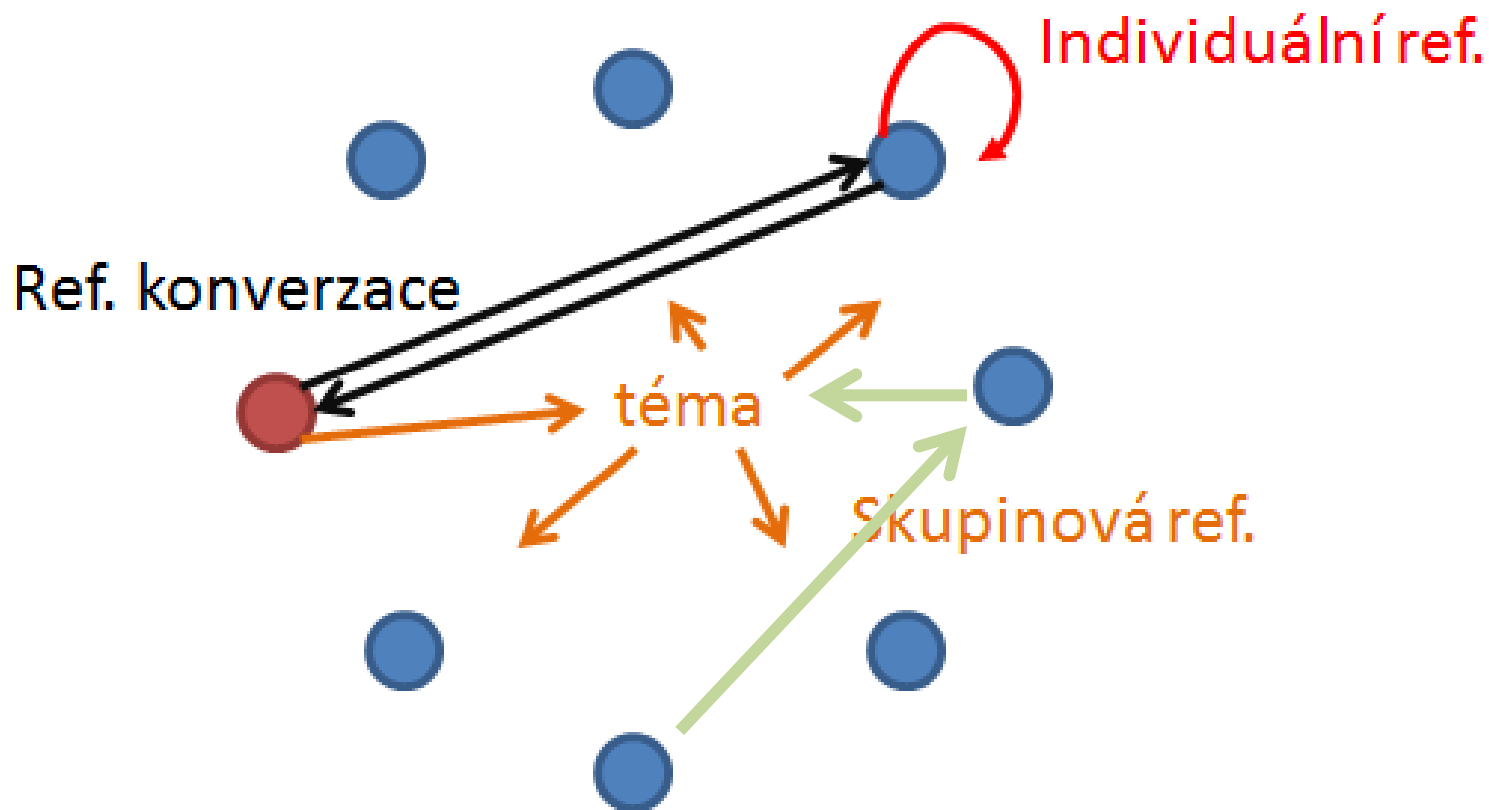
Reflektivní konverzace

Interpersonální změna významu

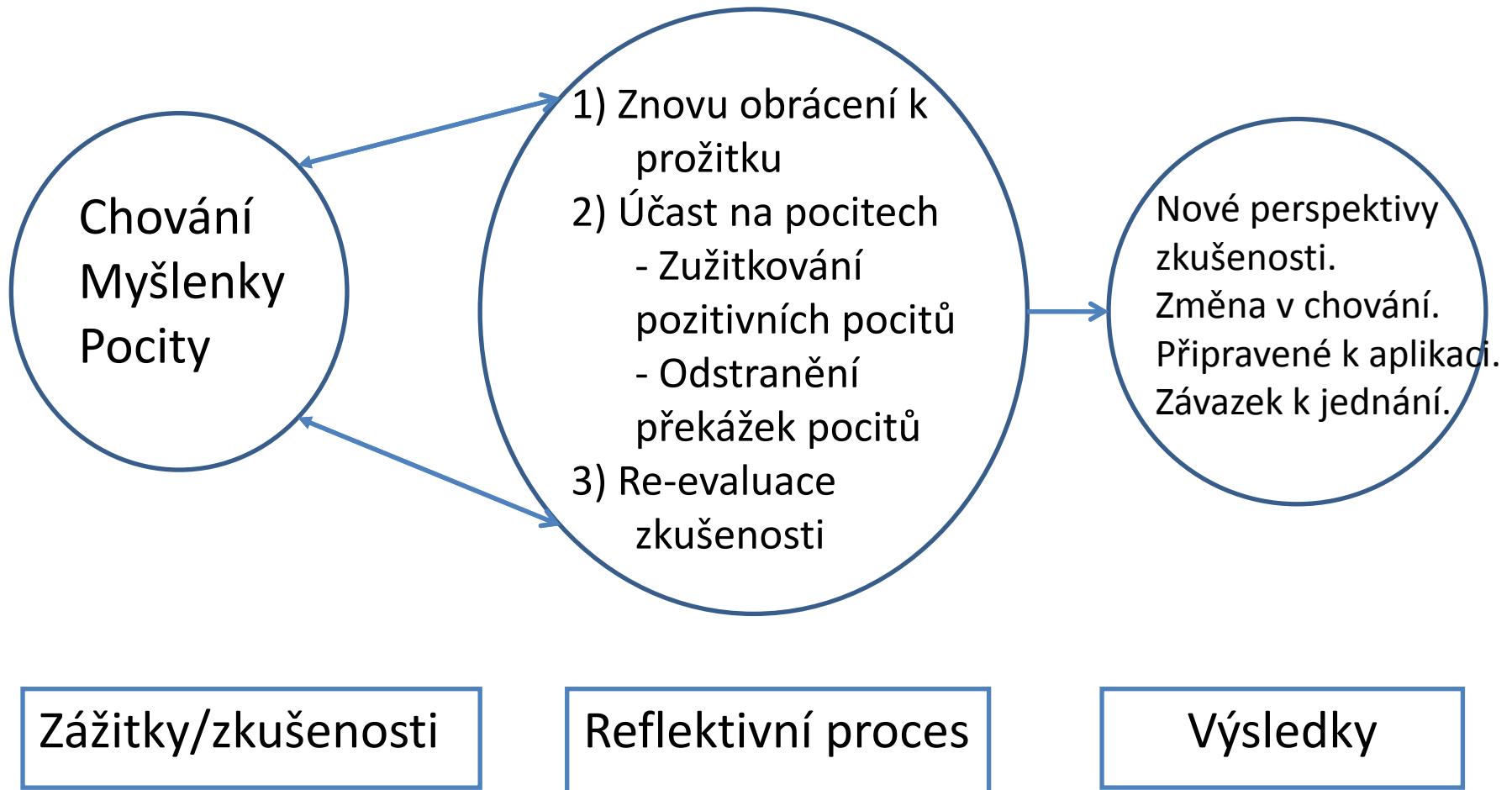
Reflexe ve skupině

Interpersonální změna významu

?

David Boud, 1985

ALACT model (F. Korthagen, 2011)

